

Н. МОСКАЛОВА,
директор музею
історії університету

Спадщина вчених-корифеїв

Уже в перші десятиріччя своєї історії інститут став справжнім центром наукових досліджень проблем сільськогосподарської механіки та інших галузей знань.

Вагомий внесок в розбудову університетської науки у попередні роки та формування науково-педагогічних та виховних традицій нашого навчального закладу зробили професори О.О.Алов, В.О.Константинов, А.А.Василенко, Л.П.Крамаренко, Б.О.Линтварьов, М.Д.Ковальов, В.І.Старцев, О.І.Петрусов, О.М.Семенов та багато інших.

Алов Олександр Олексійович, професор

Відомий харківський вчений в галузі механізації сільського господарства. Один із засновників ХІМЕСГ. Народився у 1872 році. Працював в ХІМЕСГ у 1930 — 1938 роках. Помер у 1938 році.

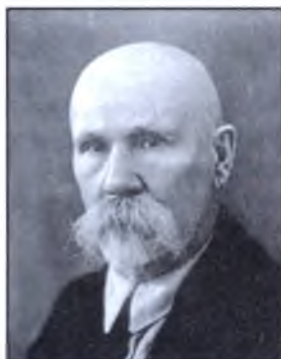
Ще до революції він став відомим автором наукових праць з проблем сільськогосподарської механіки; працюючи професором Ново-Олександрійського інституту сільського господарства та лісівництва, неодноразово відвідував Німеччину та Австро-Угорщину з метою вивчення досягнень с.-г. машинобудування та інженерної сільськогосподарської освіти.

У 1915-1922 роках О.О.Алов очолював Харківський сільськогосподарський інститут (нині ХНАУ ім. В.В.Докучаєва), був талановитим організатором науки, наприкінці 20-х років став засновником Українського науково-дослідного інституту сільськогосподарського машинобудування.

Призначений на посаду заступника директора з навчальної роботи ХІМЕСГ у 1930 році, він відіграв велику роль у визначенні профілю інституту, підборі викладацьких кадрів, організації кафедр, забезпеченні навчально-лабораторної бази, розробці навчальних планів та програм, прийомі та розміщенні перших студентів.

Вчений став засновником кафедри сільськогосподарських машин, яку

Формування активної життєвої позиції майбутніх спеціалістів починається ще на студентській лаві. Поряд з гуманітарними кафедрами, які відіграють важливу роль у вихованні майбутніх організаторів сільськогосподарського виробництва, значне місце займає і діяльність музею історії університету, який на прикладах історії вищого навчального закладу, життя та діяльності його видатних вчених та педагогів, кращих випускників виховує повагу до рідного технічного університету, любов до землі та сільськогосподарської техніки, прищеплює гордість до обраної спеціальності.

О.О. Алов

В.О. Константинов

А.А. Василенко

очолював до кінця 1935 року, заклав фундамент наукової школи інституту, педагогічних та виховних його традицій.

Константинов Василь Олександрович, професор

Відомий вчений - педагог, конструктор різноманітних типів двигунів внутрішнього згорання. Народився у 1884 році. Працював в ХІМЕСГ у 1930 — 1952 роках. Помер у 1952 році.

Спеціалісти в ту пору були добре обізнані в різних типах двигунів внутрішнього згорання, які випускалися Харківськими паровозобудівним та механічним заводами, де він працював, і які були встановлені на перших харківських тракторах «Комунар».

У 1930 році, у зв'язку з відкриттям ХІМЕСГ, вченого-конструктора запросили на роботу до інституту. Він викладав курс лекцій і завідував кафедрою двигунів внутрішнього згорання та деталей машин, а пізніше — очолив одну з головних профілюючих кафедр тракторів та автомобілів В інституті став професором, постійним консультантом конструкторського бюро ХТЗ.

На початку 30-х років у Москві вийшла його книга «Задачи и расчеты по

двигателям внутреннего сгорания», яка розійшлася значним тиражем і була затверджена Комітетом з вищої освіти як посібник для технічних вищих навчальних закладів.

З 1932 року вчений проводив заняття з аспірантами Харківського НДІ механізації сільського господарства. Багато часу він витратив на становлення профілюючої кафедри інституту, підготовку кваліфікованих спеціалістів з механізації сільського господарства. Свій багатий досвід науковця ще довгі роки передавав молодим вченим і студентам вищого навчального закладу.

Василенко Андрій Авер'янович, професор, академік АН УРСР, лауреат Державної премії УРСР

Відомий український вчений в галузі машинознавства та сільськогосподарської техніки. Народився у 1891 році. Працював в ХІМЕСГ у 30-ті роки. Помер у 1963 році.

Вчений займався науково-педагогічною діяльністю в ряді профільних інститутів, пов'язаних з АПК, приймав участь у проектуванні заводу «Ростсільмаш», став одним із ініціаторів

створення в Харкові НДІ сільськогосподарського машинобудування та машинознавства, допомагав в розробці, створенні та виробництві перших вітчизняних зернозбиральних і бурякозбиральних комбайнів, комплексній механізації виробництва цукрового буряка, розробці іншої техніки.

Він автор широко відомих робіт з питань теорії, використання та конструювання сільськогосподарських машин, що були опубліковані в 30-ті роки минулого століття.

В ХІМЕСГ вчений працював завідувачем кафедри ремонту машин. Тут він одержав звання професора, у 1936 році йому була присвоєна ступінь доктора сільськогосподарських наук, а у 1946 році — доктора технічних наук.

Після війни А.А.Василенко очолив лабораторію Академії наук УРСР, організував інститут машинознавства та сільськогосподарської механіки цієї академії, став лауреатом Державної премії УРСР. Останні роки життя він плідно займався науковою діяльністю, готував кадри вчених, а незадовго до смерті випустив книгу «Комплексная механизация производства сахарной свеклы».

**Крамаренко
Леонід Петрович,
професор, член-кореспондент
АН УРСР**

Видатний радянський вчений в галузі сільськогосподарської механіки. Народився у 1881 році. Працював в ХІМЕСГ у 1935 - 1941 роках. Помер у 1960 році.

Серйозно займатися науковою роботою вчений почав у 1915 році на по-

Л.П. Крамаренко

Б.О. Линтварьов

М.Д. Ковальов

саді завідувача кафедри машинобудування сільськогосподарського факультету Київського політехнічного інституту, потім керував машинно-випробувальною станцією, засновником якої був відомий вчений-професор К.Г.Шіндлер. Його дисертація «Режущий аппарат современных жатвенных машин и его теория» одержала високу оцінку з боку вчених та спеціалістів.

Надалі — він професор Київського політехнічного інституту, керівник секції сільськогосподарського машинобудування АН УРСР, декан факультету Харківського технологічного інституту, завідувач кафедри сільськогосподарських машин механіко-машинобудівного інституту.

У зв'язку з технічною модернізацією сільськогосподарського виробництва і розвитком радянського комбайнобудування в 30-ті роки він почав розробляти ряд нових наукових напрямків, публікує значні наукові праці з теорії, конструкції і розрахунку комбайнів, ґрунтообробних і збиральних машин, знярядь тощо, які поставили його ім'я в один ряд з відомими ра-

дянськими вченими в галузі сільськогосподарської механіки.

З 1935 року він професор ХІМЕСГ і завідувач кафедри сільськогосподарських машин, багато часу відводить організації наукової роботи в інституті, працює до початку війни на відповідальних керівних посадах в інституті, стає доктором технічних наук, членом-кореспондентом АН УРСР. А після війни веде підготовку молодих вчених, розробляє проблеми механізації тваринництва в Українському інституті тваринництва.

**Линтварьов
Борис Олексійович,
професор**

Основоположник науки про використання машин в землеробстві, старійшина вітчизняної науки і спеціаліст в галузі механізації сільського господарства. Народився у 1887 році. Працював в ХІМЕСГ у 1949-1951 роках. Помер у 1960 році.

Одночасно з навчанням на механічному факультеті Петербургського технологічного інституту за фахом «Двигуни внутрішнього згорання» він займався випробуванням закордонних та вітчизняних тракторів і іншої сільськогосподарської техніки. Разом з відомим вченим в галузі сільськогосподарського машинобудування професором Д.Арцибашевим приймав участь у створенні та роботі однієї з перших в країні Акімівської машинно-випробувальної станції, надрукував свої перші наукові роботи з випробування двигунів і тракторів «Каттерпілляр», «Харт-Пірр» та ін.

Після революції приймав участь на заводі «Красный путиловец» у створенні першого радянського трактора «Фордзон-путиловец». Одночасно вів викладацьку роботу, став професором, завідувачим кафедри експлуатації машин Ленін-

Професор В.О.Константинов приймає іспит у студентів ІІ курсу, 1931 рік

В.І. Старцев

О.Й. Петрусов

О.М. Семенов

градського інституту механізації сільського господарства, потім працював в Азово-Чорноморському інституті механізації сільського господарства.

Першим з радянських вчених він створив навчальний курс «Машинновикористання в сільському господарстві», який було введено до навчальних програм вищих навчальних закладів та факультетів, що готували інженерні кадри для села.

У 30-ті роки продовжує наукові дослідження з використання тракторів у Ленінградській області, потім в Москві керує лабораторією тракторного палива та масел у Всесоюзному інституті механізації.

А з 1949 року працює завідувачем кафедри експлуатації машинно-тракторного парку ХІМЕСГ, потім повертається до Москви і продовжує наукові дослідження. Останні роки свого життя він присвятив завершенню підсумкової роботи всієї своєї наукової діяльності — монографії «Научные основы повышения производительности земледельческих агрегатов», яка була видана вже після його смерті.

Ковальов Микола Дмитрович, професор

Відомий вчений в галузі селекції технічних культур та підвищення культури землеробства. Народився у 1896 році. Працював в ХІМЕСГ у 1931 - 1975 роках. Помер у 1975 році.

Вже після революції він отримав середню і вищу освіту, став доцентом і професором, завідувачем кафедри у деяких профільних харківських навчальних закладах. Свою першу наукову роботу з питань якості посівного матеріалу та підготовки насіння до сівби він опублікував у 1926 році. В подальшому вона неодноразово перевидавалася.

У 1931 році перейшов на роботу в ХІМЕСГ, згодом його було призначено професором з курсу «Рослинництво», а після повернення інституту з евакуації став завідувачем кафедри землеробства та рослинництва.

Наступні роботи вченого з питань використання атмосферного азоту, ефективного застосування добрив

За роки науково-педагогічної роботи він опублікував понад 140 наукових праць, його підручник «Основы земледелия и растениеводства» з 1963 року став основним навчальним посібником для студентів інженерних спеціальностей сільськогосподарських вищих навчальних закладів. Багато вчений зробив і для розвитку кафедри «Землеробство та рослинництво» та підготовки наукових кадрів в ХІМЕСГ.

Старцев Валеріан Іванович, професор

Відомий вчений світового рівня в галузі фізики гнучкості та фізики дислокації, Заслужений діяч науки і освіти України. Народився у 1913 році. Працював в ХІМЕСГ у 1950 - 1960 роках. Помер у 1988 році.

Професор О.Й.Петрусов консулює аспірантів з питань машинобудування сільськогосподарської техніки

знайшли широке практичне впровадження в господарствах УРСР та інших республік. А його книги «Гранульовані добрива» та «Новое в удобрении полей» допомогли спеціалістам сільського господарства ефективніше використовувати органічні та мінеральні добрива.

Наслідком багаторічних досліджень Миколи Дмитровича стало вирішення ним проблеми створення зимостійних сортів цукрового буряка, нової технології одержання насіння буряка в один рік без висадків, що дало змогу вдвічі скоротити термін виробництва насіння та знизити його собівартість на 35-50 відсотків.

Після закінчення у 1936 році фізико-механічного факультету Харківського механіко-машинобудівного інституту вступив до аспірантури, успішно захистив кандидатську дисертацію і став працювати на посаді старшого наукового співробітника у Харківському фізико-технічному інституті, де був до цього лаборантом у роки навчання у вищому навчальному закладі.

Під час війни приймав участь в боях з Японією, а після демобілізації знову повернувся в УФТІ — став працювати старшим науковим співробітником.

У 1950 році вчений перейшов на роботу завідувачем кафедри фізики в ХІМЕСГ, а потім його призначають пер-

шим деканом факультету електрифікації сільського господарства. Впродовж 1955-1957 років знаходився в докторантурі в Інституті фізичних проблем ім. С.І.Вавілова АН СРСР. Тут підготував і захистив докторську дисертацію.

У 1957 році він повернувся в ХІМЕСГ, де був обраний на посаду завідувача кафедри фізики і хімії. Одночасно його призначають науковим керівником філіалу ІРЕА (Всесоюзний НДІ хіміреактивів). Коли за основним його місцем роботи в НДІ хіміреактивів об'єм робіт значно зріс, він з 1960 року був змушений залишити кафедру інституту.

Але найбільше визнання прийшло до Валеріана Івановича, коли він у 60-80-ті роки став одним із засновників відомої наукової установи — Інституту монокристалів та фізико-технічного інституту низьких температур. Вчений опублікував 200 наукових праць, монографій. Пишався він і своїми учнями — їх у нього майже 50, з них 6 докторів наук, а інші — кандидати.

Петрусов Олександр Йосипович, професор

Відомий радянський вчений в галузі сільськогосподарського машинобудування. Народився у 1884 році. Працював в ХІМЕСГ у 1961 - 1969 роках. Помер у 1969 році.

Наукову діяльність вчений почав, працюючи на дослідній станції у 1914 році і тоді опублікував свою першу працю — «Испытание сенокосилок «Мак-Кормик» и «Геркулес». Потім працював завідувачем відділом складних збиральних сільськогосподарських машин в Петрограді в Бюро с.-г. механіки вченого комітету Департаменту землеробства та приймав участь у їх випробуваннях на Акимівській машинно-випробувальній станції.

З 1916 року почав займатися навчально-педагогічною діяльністю у вищих навчальних закладах Катеринославу, працюючи доцентом, професором, ректором технологічного інституту. Плідною роботою вченого позначені і подальші роки його діяльності в навчальних закладах Владикавказу, Краснодару, Воронежу, Алтайського краю.

З 1950 року він переїжджає до Харкова і з 1961 року працює завідувачем кафедри сільськогосподарських машин ХІМЕСГ. Ним опу-

біковано майже 80 наукових праць, з них 11 навчальних посібників з теорії механізмів, знярядь обробки ґрунту, машин для висіву та ін. Вченим підготовлено 5 докторів і понад 40 кандидатів наук, впроваджено на провідних заводах цілий ряд заходів з раціоналізації виробництва, які були відзначені преміями.

Під час роботи в ХІМЕСГ опублікував багато праць з питань машинобудування вібраційної, зернообробної сільськогосподарської техніки, з цих проблем утворив в інституті науководослідну лабораторію вібраційних зернообробних машин, сприяв формуванню нових наукових напрямів та наукових шкіл.

Семенов Олександр Миколайович, професор

Відомий вчений і педагог, спеціаліст в галузі теорії, розробки та проектування ґрунтообробних посівних машин, а також експлуатації машинно-тракторного парку. Народився у 1904 році. Працював в ХІМЕСГ у 1969-1974 роках. Помер у 1976 році.

Науково-педагогічною діяльністю вчений займався майже 40 років. Він працював в Воронежському, Одеському, Саратовському, Кишинівському та Мелітопольському навчальних закладах агропромислового профілю. З 1969 року працював завідувачем кафедри сільськогосподарських машин у Харківському інституті механізації і електрифікації сільського господарства. За цей час під його керівництвом на кафедрі значно розширилася і зміцніла матеріально-технічна і навчальна база, яка дозволила організувати дослідження за новими напрямками в механізації сільськогосподарського виробництва. Одна з кращих лабораторій з такого напрямку носить ім'я цього вченого.

Лекції визначного педагога за своїм рівнем були цікаві не тільки для експлуатаційників, але й для конструкторів сільськогосподарської техніки.

За часи своєї науково-педагогічної діяльності вченим опубліковано 150 наукових праць, серед них важливі довідники для агрономів, механізаторів, інженерів тощо. Він підготував майже 60 кандидатів і докторів наук. За багаторічну науково-педагогічну діяльність вчений нагороджений урядовими нагородами, йому присвоєно звання «Заслужений діяч науки і техніки Молдавії».